

The **GOOD** *Lobby*

WWW.THEGOODLOBBY.EU

NÁSTROJE OBČANSKÉHO LOBBINGU

Česká Republika

Tento dokument obsahuje různé nástroje, které může lobbista použít. Tyto nástroje jsou volně rozděleny podle nadpisů na administrativní, legislativní, kampaňové, právní a politické. Nejedná se o vyčerpávající výčet; budeme rádi, když použijete i jiné nástroje.

Jaký nástroj se rozhodnete použít bude samozřejmě záviset na souboru daných okolností, cílech, jakých chcete dosáhnout, jakož na instituci, na kterou chcete vaše lobbistické aktivity zaměřit.

OTÁZKA

(např. vliv tabákových výrobků na veřejné zdraví, těžba nekonvenčních uhlovodíků, boj proti LGBT diskriminaci)

POŽADOVANÝ VÝSLEDEK

(např. zákaz kouření uvnitř budov, zákaz hydraulického štěpení, prosazovat právní předpisy v oblasti občanských práv)

PROSTŘEDEK

Administrativní	Legislativní	Kampaňový	Soudní	Politický
Žádost o přezkum činností orgánů veřejné moci	Ovlivňování výsledků legislativní iniciativy či prosazování nové	Budování veřejné podpory a podnětů pro danou kauzu prostřednictvím plánovaných aktivit	Zahájení soudního řízení s cílem potvrdit své právo před soudem	Kontakt s osobami s rozhodovací pravomocí, aby slyšeli váš názor abyste je přesvědčili

NÁSTROJ

Svobodný přístup k informacím Přezkum stížnosti Veřejný ochránce práv Petice	Zákonodárna iniciativa Veřejné konzultace	Neformální petice Shromáždění Obchodní a reklamní materiály	Právní žaloba	Setkání Dopisy
---	--	---	---------------	-------------------

©Alberto Alemanno

Administrativní

ŽÁDOST O POSKYTNUTÍ INFORMACE

Žádost o zveřejnění stávajících dokumentů a/nebo správních záznamů předložená konkrétní instituci, úřadu či agentuře.

KDO JI MŮŽE VYUŽÍT?

Podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, všechny soukromé osoby či subjekty mají právo na přístup k údajům a dokumentům vytvořeným veřejnou správou a uchovávaným v archivech.

Navíc, dle zákona č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí, všechny soukromé osoby a subjekty mají právo na přístup k dokumentům týkajícím se stavu životního prostředí, které jsou spravovány veřejnou správou či jinými orgány vykonávajícími pravomoci veřejné správy v oblasti životního prostředí (např. státní orgány nebo orgány územní samosprávy, nikoliv však soukromé subjekty).

K ČEMU MŮŽE BÝT VYUŽITA?

Žádost o poskytnutí informací umožňuje soukromým osobám, nevládním organizacím a zúčastněným stranám monitorovat činnost a rozhodování veřejné správy, ověřit dokumenty a zkontrolovat transparentnost dané instituce či orgánu (je třeba zmínit, že žádost o poskytnutí informace nelze použít k získání osobních údajů, soukromé korespondence nebo důvěrných obchodních informací).

PROČ JI POUŽÍT?

Žádost o poskytnutí informací představuje jeden z nejsilnějších nástrojů pro občanské lobby, protože zajišťuje odpovědnost rozhodovacích činitelů. Před spuštěním veřejných kampaní, podáním peticí či zahájením jiných veřejných iniciativ je zcela zásadní získat přístup k existujícím úředním dokumentům a záznamům. Bez zjištění všech zásadních faktů a vybudování pevné důkazní základny by vámi prosazovaná kampaň mohla ztratit na důvěryhodnosti.

Kromě toho žádost o poskytnutí informací ve vztahu ke konkrétnímu správnímu řízení představuje silný nástroj kontroly veřejnosprávních činností v konkrétních otázkách. Před vstupem do správních rozhodovacích procesů nebo zahájením soudního sporu je důležité mít přístup ke správním rozhodnutím, které chcete napadnout.

JAK JI MŮŽETE POUŽÍT?

Na základě přístupu „udělej si sám“ vše, co potřebujete, je podat žádost o informace ústně nebo písemně, a to včetně e-mailu. Je důležité specifikovat informaci, ke které chcete získat přístup, dotazovaný subjekt a dále uvést, že žádáte o poskytnutí informací ve smyslu zákona o svobodném přístupu k informacím. Příslušná instituce musí na žádost reagovat do 15 dnů.

PŘÍKLADY ÚSPĚŠNÉHO VYUŽITÍ

- Několik měst obdrželo žádost o poskytnutí informace zda vedou evidenci tzv. šikanózních žádostí o informace, a pokud ano, kolik takových žádostí evidují.
- NNěkolik státních institucí obdrželo žádost o poskytnutí informace o nákladech a rozsahu tisku za roky 2015, 2016, 2017.
- Úřad pro ochranu osobních údajů obdržel žádost o poskytnutí informace o počtu všech pokut za spáchání přestupků, které tento úřad uložil za určité období či o žádost o zveřejnění počtu zaměstnanců kontrolního odboru.

ÚČAST NA SPRÁVNÍM ŘÍZENÍ

Představuje možnost účastnit se rozhodovacího procesu ve vztahu ke konkrétním správním postupům (např. vyjádření v rámci posuzování vlivů na životní prostředí).

KDO JI MŮŽE VYUŽÍT?

Podle zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, mohou toto právo využívat všechny soukromé osoby a subjekty včetně těch, kteří hájí veřejné zájmy, které mohou být (i nepřímo) ovlivněny rozhodnutím veřejné správy.

K ČEMU MŮŽE BÝT VYUŽITA?

Může být využita k upozornění na veřejné zájmy, které by mohly být ovlivněny nebo ohroženy rozhodnutím veřejné správy, k poskytnutí údajů a názorů, které by mohly ovlivnit rozhodovací proces orgánů veřejné správy.

PROČ JI POUŽÍT?

Je užitečná k ovlivnění výsledku správního rozhodovacího procesu v jeho rané fázi, k získání přístupu k informacím používaným státní správou a k ovlivňování a kontrole všech fází procesu.

JAK JI MŮŽETE POUŽÍT?

Tento nástroj můžete využít podáním žádosti o účast ve správním řízení příslušné veřejné správě v případech, kdy správní orgán vydal nezákonné rozhodnutí, byl nečinný nebo provedl nezákonný zásah atd.

PŘÍKLADY ÚSPĚŠNÉHO VYUŽITÍ

Jednotlivci či sdružení se mohou zapojit do procesu posouzení vlivů na životní prostředí (EIA), ve kterém mohou podat vyjádření, které sice není pro správní úřad závazné, ale může ovlivnit závěrečné stanovisko úřadu. Příkladem úspěšného sdružení účastnícího se správních řízení je Calla – Sdružení pro záchranu prostředí.

Hnutí Duha - Přátelé Země Česká republika se rovněž úspěšně zapojuje do správních řízení. Hnutí DUHA bojovalo proti stavbě Vodovodu Pomoraví, která mohla ohrozit fungování ekosystému lužního lesa. Díky medializaci problému a účasti ve správních řízeních se podařilo dosáhnout snížení rozsahu jímání vody na únosnou míru. V roce 2002 se Hnutí DUHA úspěšně účastnilo při vyslovení zákazu výstavby multifunkčního

objektu „Palác Morava“, který měl být umístěn v těsné blízkosti městské památkové rezervace Olomouc. Jedná se o jejich mistrovské dílo, protože investor nakonec odstoupil od realizace kontroverzního záměru.

Legislativní

MÍSTNÍ REFERENDUM

Jedná se o možnost jak ovlivnit a participovat na rozhodovacím procesu na místní úrovni.

KDO JEJ MŮŽE VYUŽÍT?

Podle zákona č. 22/2004 Sb., o místním referendu, může být vyhlášeno zastupitelstvem obce z vlastní iniciativy nebo na základě návrhu předloženého tzv. přípravným výborem. Přípravný výbor je sdružení bez právní subjektivity sestávající z nejméně tří osob oprávněných volit v obecním volbách. Přípravný výbor např. označí území, na němž se konání místního referenda navrhuje, stanoví znění otázky, popřípadě otázek, navržené k rozhodnutí v místním referendu, odůvodňuje návrh a odhaduje náklady spojené s provedením místního referenda atd. K hlasování v referendu je oprávněná jakákoliv osoba oprávněná volit.

K ČEMU MŮŽE BÝT VYUŽITO?

Může být použito pro hlasování o záležitostech, které spadají do působnosti obecního zastupitelstva, například zvažít plánované stavební projekty, o prodeji majetku příslušné obce atd. Existují však určité témata, které nesmí být předmětem místního referenda (např. rozpočet obce, orgány obce).

PROČ JEJ POUŽÍT?

Místní referendum je platné, pokud se referenda zúčastnilo nejméně 35 % oprávněných voličů. Pokud pro návrh hlasovala alespoň nadpoloviční většina voličů účastnících se referenda a alespoň 25 % všech oprávněných voličů, jsou výsledky referenda závazné pro zastupitelstvo obce. To znamená, že zastupitelstvo se musí řídit návrhem a implementovat výsledky. Pokud tak neučiní, může být v konečném důsledku rozpuštěno Ministerstvem vnitra a musí být vypsány nové obecní volby.

JAK JEJ MŮŽETE POUŽÍT?

Pokud jste oprávněn volit v příslušné obci, můžete zřídit přípravný výbor. Následně musíte sesbírat předepsaný počet podpisů oprávněných voličů (do 3000 obyvatel - 30 % voličů, do 20 000 obyvatel - 20 % voličů, do 200 000 obyvatel - 10 % voličů, nad 200 000 obyvatel - 6 % voličů) a předložit návrh na referendum obecnímu zastupitelstvu. Doporučujeme využití jiných nástrojů pro lobování k získání veřejné podpory pro zamýšlený výsledek referenda. Nejméně 51 % voličů účastnících se referenda a alespoň 25 % všech oprávněných voličů musí hlasovat pro návrh.

PŘÍKLADY ÚSPĚŠNÉHO VYUŽITÍ

Dne 12. března 2016 se konalo místní referendum v obci Karlík (Praha - západ), přičemž návrh zněl následovně:

“Požadujete, aby v k.ú. Karlík nevznikaly nové zastavitelné plochy jiné než pro ochranu přírody a krajiny, pro veřejnou dopravní a technickou infrastrukturu, pro snižování nebezpečí ekologických a přírodních katastrof a pro odstraňování jejich důsledků, pro vodní hospodářství a pro zlepšení podmínek pro účely rekreace a cestovního ruchu, například cyklistické stezky či hygienická zařízení?”

Pro návrh hlasovalo 56,77 voličů (62,6 % oprávněných voličů se hlasování zúčastnilo, tj. v obci Karlík je 366 oprávněných voličů z toho pro schválení návrhu hlasovalo 130 voličů).

Politický/ Kampaňový

PETIČNÍ PRÁVO

Petiční právo poskytuje právo předložit žádost jednomu ze státních či veřejných orgánů ve věcech veřejného či jiného společného zájmu spadajícího do působnosti těchto orgánů. Cílem petice je seznámit státní úřady s veřejným názorem. Státní úřady nebo místní orgány jsou povinny tento návrh přijmout, posoudit jeho obsah a písemně odpovědět do 30 dnů. Petice však není závazná. Petice nemůže ovlivnit nezávislost soudů, nesmí vyzývat k porušování ústavy, zákonů a základních práv a svobod zaručených Listinou základních práv a svobod. Petiční právo je upraveno v zákoně č. 85/1990 Sb., o právu petičním.

KDO JEJ MŮŽE VYUŽÍT?

Každý má právo, ať už samostatně či společně s jinými, obrátit se na veřejné subjekty s žádostmi, návrhy či stížnostmi. Právnícké osoby jako nevládní organizace mohou vykonávat petiční právo, pokud je to v souladu s cíli jejich činnosti.

K ČEMU MŮŽE BÝT VYUŽITO?

Prostřednictvím petice je možné oslovit všechny orgány veřejné a místní samosprávy ve věcech veřejného či jiného společného zájmu, které spadají do pravomoci těchto orgánů. Státní úřad, kterému je petice určena, je vždy povinen ji přijmout. Pokud adresát zjistí, že obsah petice nepatří do jeho působnosti, postoupí petici do 5 dnů příslušnému státnímu orgánu a uvědomí o tom toho, kdo petici podal.

PROČ JEJ POUŽÍT?

Orgány veřejné a místní samosprávy jsou povinny se peticí zabývat, pokud splňuje předepsané náležitosti, a v některých případech může petice iniciovat zákonodárce k podpoře nebo zrušení konkrétního právního předpisu (např. 9. října 2018 proběhlo veřejné slyšení Petičního výboru Sněmovny Parlamentu České republiky ve věci Petice na podporu přijetí zákona podporu manželství gayů).

JAK JEJ MŮŽETE POUŽÍT?

Je potřeba písemně identifikovat obsah žádosti, návrhu, stížnosti či podání. Zároveň je nutno označit toho, kdo petici podává. Příslušná instituce musí odpovědět do 30 dnů.

PŘÍKLADY ÚSPĚŠNÉHO VYUŽITÍ

Petice, která získá dostatečnou veřejnou podporu, umožňuje jejím zástupcům reprezentovat petici veřejně před odborníky a politiky. Například paní Ivana Schneiderová (která je řadovou členkou jedné z parlamentních stran, nikoliv však poslankyní) nedávno reprezentovala petici vytvořenou občanskou iniciativou Tradiční česká rodina před Petičním výborem Poslanecké sněmovny. Ačkoliv není veřejně známou osobou, paní Schneiderová posbírala přes 8 tisíc podpisů (a další tisíce posbírala online) pro svou petici bojující proti ratifikaci Istanbulské úmluvy Českou republikou. Veřejná podpora jí umožnila mluvit před členy Poslanecké sněmovny vedle zástupců známých hnutí jako je například Amnesty International.

SVOBODA SHROMAŽDOVÁNÍ

Shromažďovací právo umožňuje lidem vyjádřit jejich politický názor a ovlivnit rozhodování veřejných orgánů.

KDO JI MŮŽE VYUŽÍT?

Každá fyzická osoba má právo se pokojně shromažďovat a vyjádřit svůj názor. Každá fyzická osoba, která dosáhla věku alespoň 18 let, může být organizátorem shromáždění.

K ČEMU MŮŽE BÝT VYUŽITA?

Cílem shromažďovacího práva, jakožto práva politického, je uplatňování svobody projevu a dalších ústavních práv a svobod, vyměňování informací a názorů a/nebo právo podílet se na veřejných a dalších společných otázkách vyjádřením postojů a názorů.

PROČ JI POUŽÍT?

Prostřednictvím shromažďovacího práva mohou účastníci vyjádřit své názory, které mohou potencionálně ovlivnit zákonodárce a jiné veřejné orgány.

JAK JI MŮŽETE POUŽÍT?

Organizátor nepotřebuje předchozí povolení, je však nutné předem oznámit každou takovou akci místnímu obecnímu úřadu, s výjimkou soukromých nebo církevních shromáždění, nejméně pět dní před konáním shromáždění. Shromáždění může být zakázáno, pouze pokud účel shromáždění porušuje ústavní práva. Proti zákazu shromáždění může organizátor vznést námitky ke správnímu soudu.

PŘÍKLADY ÚSPĚŠNÉHO VYUŽITÍ

V současné době jsou ohlášeny desítky shromáždění po celé zemi reprezentující široké spektrum společenských zájmů. Jako příklad můžeme jmenovat několik oznámených shromáždění na území hlavního města Prahy: Pochod ke Světovému dni diabetu 2018 dne 14.11.2018; Promítání záběrů z živočišného průmyslu dne

15.11.2018; Korzo Národní -studentská oslava svobody k výročí sametové revoluce dne a Uctění památky obětí komunismu obojí dne 17.11.2018; Shromáždění křesťanů dne 8.12.2018 atd.

Právní

ŽALOBA

Žaloba je procesní úkon, prostřednictvím kterého se žalobce obrací na soud za účelem ochrany svých porušených nebo ohrožených práv.

JAKÉ EXISTUJÍ DRUHY ŽALOB?

Rozlišujeme žaloby v občanském a správním právu.

V občanskoprávním (civilním) řízení soud rozhoduje o soukromých právech stran daného sporu. Jako příklad je možno uvést obchodní, dědické, rozvodové či pracovněprávní řízení.

Správní žaloba, neboli žaloba proti rozhodnutí správního orgánu, je nástroj typický pro demokratické právní státy, který umožňuje soudní přezkoumání rozhodnutí moci výkonné. Účelem správní žaloby je zajištění ochrany veřejných subjektivních práv fyzických a právnických osob, do kterých správní orgán zasáhl svým rozhodnutím.

Pro úplnost je nutno zmínit další dva instituty – ústavní stížnost a obžalobu. Ústavní stížnost může k Ústavnímu soudu podat jakákoli fyzická nebo právnická osoba, pokud tvrdí, že konečné rozhodnutí (tj. takové rozhodnutí, proti kterému není možný žádný další opravný prostředek) v soudním nebo správním řízení nebo zásah orgánu veřejné moci porušil jeho základní práva nebo svobody zaručené ústavním pořádkem. Obžaloba je institut užívaný v trestním řízení – jedná se o rozhodnutí, na základě kterého je osoba podezřelá ze spáchání trestného činu postavena před soud.

KDO JÍ MŮŽE VYUŽÍT?

Žalobu může podat každá fyzická či právnická osoba, která pocítuje újmu na svých právech a rozhodne se je chránit prostřednictvím soudu.

K ČEMU MŮŽE BÝT VYUŽITA?

K ochraně práv fyzických či právnických osob.

PROČ JI POUŽÍT?

Soudní žaloba pravděpodobně upoutá pozornost médií a veřejného mínění a přiláká příznivce, vyvíjí tlak na veřejnou správu nebo instituci, která se protiprávního jednání mohla dopustit.

Někdy je soudní spor (zejména pokud je zaměřen na zahájení soudního řízení před Ústavním soudem) nejlepší nebo jedinou možností, jak dosáhnout svého cíle. Jedná se však zpravidla o nejzazší možnost nápravy z důvodu nadměrné délky trvání, nákladů a formalit. Z tohoto důvodu je na vás, abyste posoudili klady a zápory konkrétního případu s ohledem na váš konečný cíl.

JAK JI MŮŽETE POUŽÍT?

Každé soudní řízení se zahajuje podáním žaloby k místně a věcně příslušnému soudu. Žaloba musí být vždy písemná, musí směřovat proti konkrétní osobě/osobám a musí obsahovat konkrétní požadavek.

Správní žalobu může podat ten, kdo tvrdí, že byl na svých právech zkrácen rozhodnutím správního orgánu.

PŘÍKLADY ÚSPĚŠNÉHO VYUŽITÍ

Environmentální aktivisté podali žalobu proti umístění skladu vyhořelého jaderného paliva v areálu jaderné elektrárny. Soud po komplexním přezkoumání a posouzení vlivů jaderného zařízení na životní prostředí dal aktivistům za pravdu a rozhodnutí o stavbě skladu zrušil.